

คำวินิจฉัยของ นายจิระ บุญพจนสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๔๕

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๕

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทย

กรณีสืบเนื่องจากนายประแส มงคลศิริ กับคณะ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๘ คน (ผู้ร้อง) มีหนังสือลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เสนอเป็นคำร้อง ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรควมว่า พรรคต้นตระกูลไทยซึ่งนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ (ผู้ถูกร้อง) เป็นหัวหน้าพรรค ได้ประชุมใหญ่วิสามัญครั้งที่ ๑/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และมีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้รวมพรรคต้นตระกูลไทยเข้ากับพรรคชาติไทย โดยให้พรรคชาติไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง และพรรคชาติไทย ได้ประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ และมีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้รวมพรรคต้นตระกูลไทยเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับพรรคชาติไทยที่เป็นหลัก และเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย และผู้ถูกร้อง ในฐานะหัวหน้าพรรคต้นตระกูลไทย ได้ลงลายมือชื่อร่วมกันในหนังสือเพื่อแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและมีคำสั่งให้ยุบพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทย ที่เป็นพรรคการเมืองหลัก เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๕ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๔๔

ผู้ร้องเห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๓ ประกอบมาตรา ๗๒ กำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลัก และบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองหลัก ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ดังนั้นกรณีการยุบรวมพรรคต้นตระกูลไทยเพื่อรวมเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก รวมทั้งสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ จึงเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๒

และมาตรา ๗๓ ผู้ถูกร้องย่อมมีฐานะเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งคือ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยให้ยุบรวมพรรคต้นตระกูลไทยเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคชาติไทย ถึงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นวันสมัครรับเลือกตั้งที่พรรคชาติไทยได้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีรายชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครในลำดับที่ ๖ ของบัญชีรายชื่อดังกล่าว ต่อมาภายหลังการเลือกตั้งได้มีประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้อง เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติไทย ย่อมเห็นได้ชัดว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ ดังได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากการเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยของผู้ถูกร้องไม่ครบกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวัน ทำให้ผู้ถูกร้องไม่มีคุณสมบัติที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) และมาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) อาจมีข้อโต้แย้งว่าการประกาศให้บุคคลใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใด เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แสดงว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วว่าผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนไม่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาฯ แต่อย่างไร ผู้ร้องขอโต้แย้งว่าประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ ที่ประกาศให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติไทย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ไม่มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยและเพิกถอนประกาศและมติใด ๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอันมิชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ผู้ร้องอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง ให้สิ้นสุดลง เนื่องด้วยขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) และมาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔)

นายโกสิน พลกุล ประธานสภาผู้แทนราษฎรอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มีคำร้องลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญความว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๘ คน ได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยสิ้นสุดลงหรือไม่ ในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เสนอคำร้องแล้วเห็นว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่วมลงชื่อในคำร้องมาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ แล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องส่งคำร้องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยสิ้นสุดลง เนื่องจากขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ พร้อมแจ้งให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และแจ้งประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบและแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้ตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อประกอบการพิจารณา

ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและชี้แจงเพิ่มเติมความว่า การยุบพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทย เป็นผลให้ความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดิมที่ยุบเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลัก เมื่อนับระยะเวลาเวลารวมกันสองพรรคแล้วมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันถือว่าสมาชิกต้นตระกูลไทยที่โอนไปยังพรรคชาติไทยมีคุณสมบัติเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคชาติไทยได้ เพราะ “สิทธิ” ของสมาชิก พรรคการเมืองเดิมโอนติดตามไปด้วยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๒ โดยไม่ต้องนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) มาใช้บังคับในกรณีนี้ ทั้งผู้ถูกร้องไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ขอให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

ประธานกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงว่า การยุบพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๓ ประกอบด้วยมาตรา ๗๒ วรรคนี้ระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่อเนื่องกัน ทั้งผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ผู้ร้อง ชี้แจงว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๕) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุด สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) เป็นบทบัญญัติว่าด้วย คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นบทบัญญัติทั่วไป ฉะนั้นผู้สมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) โดยไม่มี ข้อยกเว้นใด ๆ การยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ เฉพาะบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบ ของพรรคการเมืองเดิมเท่านั้นที่โอนไปเป็นของพรรคการเมืองหลัก ฉะนั้นการนับระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของพรรคการเมืองเดิมที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลักต้องเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบพรรค ในกรณีนี้ต้องนับตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๕ เป็นต้นไป นับถึงวันที่ ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องจึงเป็น สมาชิกพรรคชาติไทยเพียงวันเดียว จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

ความละเอียดของคำร้อง ตลอดจนคำชี้แจงของผู้ถูกร้องและของผู้เกี่ยวข้องปรากฏตามคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยกลาง) แล้ว

มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) เนื่องจาก ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) หรือไม่

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

“มาตรา ๕๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗)

(๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๓๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง”

“มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

ฯลฯ”

“มาตรา ๑๑๘ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗

ฯลฯ

(๕) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

ฯลฯ”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๗๒ เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๑ แล้วให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากันเป็นอันยุบไป โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่นในกรณีที่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น และให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบและการรวมพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา”

“มาตรา ๗๓ ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลัก ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นยุบไปนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งและให้นำมาตรา ๗๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ข้อเท็จจริงที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ได้แย้งกันรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ ศาลรัฐธรรมนูญอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบด้วยมาตรา ๗๓ และมาตรา ๖๕ วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคต้นตระกูลไทย ซึ่งมีผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคเพื่อเข้าร่วมเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นหลักตามคำร้องลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๗ ของนายทะเบียนพรรคการเมือง ปรากฏตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๕๘ ของศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะสมาชิกพรรคชาติไทยภายหลังการเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติไทย

ในเบื้องต้นจะได้พิจารณาถึงการยุบรวมพรรคต้นตระกูลไทยเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นหลักก่อนว่ามีผลหรือขอบเขตเพียงใด พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๑๓วรรคสองตอนท้ายบัญญัติถึงผลของการยุบรวมพรรคไว้ว่า “ให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” พิจารณาความในมาตรา ๑๒ แล้วเห็นว่า เมื่อมีการยุบรวมพรรคกันแล้ว มีผลที่เห็นได้ชัดเจนจากการอนุโลมใช้มาตรา ๑๒ จำแนกได้ดังนี้

๑. ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดิมที่ถูกยุบเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นหลัก หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่นในกรณีนี้อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันยุบรวมพรรค

๒. ให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมที่ถูกยุบเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นหลัก

๓. ให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมที่ถูกยุบโอนไปเป็นของพรรคการเมืองที่เป็นหลัก

๔. กรณีตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๓ มีผลตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบรวมพรรค

ผลตามข้อ ๑ ไม่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาคดีนี้ คงมีปัญหาต้องพิจารณาตามผลข้อ ๒ ข้อ ๓ และข้อ ๔ ซึ่งจะได้พิจารณาเรียงตามลำดับกันไปดังนี้

กรณีตามข้อ ๒ ที่ว่า “ให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมที่ถูกยุบเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลัก” ในข้อนี้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ที่ใดว่าให้นับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคหลักต่อเนื่องกันไปกับการเป็นสมาชิกพรรคที่ถูกยุบ ตรงกันข้ามกฎหมายบัญญัติให้ “มีผลตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบรวมพรรค” ดังที่กล่าวไว้ในข้อ ๔ กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่มีเหตุจะตีความให้นับระยะเวลาการเป็นสมาชิกทั้งสองพรรคต่อเนื่องกันได้

ส่วนกรณีตามข้อ ๓ ที่ว่า “ให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมที่ถูกยุบโอนไปเป็นของพรรคการเมืองหลัก” ความข้อนี้เป็นการบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมืองที่เป็นหลักพึงรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของพรรคที่ถูกยุบรวม เพราะพรรคการเมืองที่ถูกยุบซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย อาจไปผูกนิติสัมพันธ์ไว้กับบุคคลอื่น เมื่อพรรคการเมืองหลักตกลงปลงใจรับรวมพรรคไว้แล้ว ย่อมต้องรับช่วงทั้งสิทธิและหน้าที่ของพรรคที่ถูกยุบไปด้วย ในกรณีตามข้อ ๓ นี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพรรคซึ่งเป็นนิติบุคคลโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับบรรดาสมาชิกของพรรคแต่อย่างใด ทั้งการรับช่วงสิทธิและหน้าที่ตามข้อ ๓ นี้ “มีผลตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบรวมพรรค” เช่นเดียวกับที่กล่าวมาในข้อ ๒

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแม่บทหลักได้บัญญัติไว้ว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องมีคุณสมบัติ ดังที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๗ รวมห้าประการ ที่เกี่ยวกับปัญหาคดีนี้คือ มาตรา ๑๐๗ (๔) ที่ว่า “เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน” ทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ ก็ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๕ ว่าด้วยผู้สมัครและการสมัครรับเลือกตั้ง ในมาตรา ๒๕ ด้วยว่า “บุคคลซึ่งจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือจะมีสิทธิได้รับการเสนอชื่อในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ” เมื่อวินิจฉัยแล้วว่า กรณีของผู้ถูกร้องไม่อาจนับ ระยะเวลาสองพรรคต่อเนื่องกันได้ ทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติคุณสมบัติของผู้สมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเฉพาะเจาะจงแล้วว่าต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยโดยผลแห่งคำวินิจฉัยยุบรวมพรรคของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในนาม พรรคชาติไทย เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๘ จึงฟังว่าผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคชาติไทย นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน จึงถือว่าไม่มีคุณสมบัติ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติไว้ ทำให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) เพราะเหตุขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ จึงวินิจฉัยให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ผู้ถูกร้องเป็นอันสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบด้วย มาตรา ๑๐๗ (๔) นับตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ